

17.1.2022

Sammanfattning av den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen för Institutet för hälsa och välfärd 2021–2023

Det här är en sammanfattning av den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen för Institutet för hälsa och välfärd (THL) för åren 2021–2023. THL:s ledningsgrupp godkände planen i juni 2021.

Planens syfte och rättslig grund

Målet med den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen är att främja jämställdhet och likabehandling av människor i all forsknings-, handlednings- och serviceverksamhet vid Institutet för hälsa och välfärd. Planen är ett verktyg för ledningen som verkställer THL:s strategi och värderingar. En av våra strategiska värderingar är att vara en vägvisare för jämlikhet.

Utarbetningen av den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen grundar sig på lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986, nedan kallad jämställdhetslagen) och diskrimineringslagen (1325/2014).

- **Jämställdhetslagen** förbjuder direkt och indirekt diskriminering på grund av kön och förpliktar till att främja jämställdheten mellan könen. Lagen innehåller också ett diskrimineringskydd för könsminoriteter och en skyldighet att förebygga diskriminering. Enligt lagen ska myndigheterna i all sin verksamhet främja jämställdheten på ett målinriktat och planmässigt sätt samt skapa och etablera sådana förvaltnings- och verksamhetssätt genom vilka man säkerställer att jämställdheten mellan kvinnor och män främjas i beredningen av ärenden och i beslutsfattandet. I synnerhet ska de omständigheter som hindrar att jämställdhet uppnås ändras.
- **I diskrimineringslagen** finns bestämmelser om främjande av lika möjligheter och förbud mot diskriminering av andra orsaker än kön. Förbjudna diskrimineringsgrunder är ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsvariation, sexuell läggning samt andra personliga attribut. Myndigheten ska bedöma hur likabehandling förverkligas i sin verksamhet, göra upp en plan och vidta nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling.

Utöver verksamhetsplanen omfattas myndigheterna också av planeringskyldighet som arbetsgivare. THL har dessutom en personalpolitisk jämställdhets- och likabehandlingsplan för åren 2021–2023.

Åtgärderna grundar sig på avdelningarnas verksamhet och prioriterade tyngdpunkter

THL:s första operativa jämställdhets- och likabehandlingsplan 2018–2019 utarbetades av den föregående jämställdhets- och likabehandlingsarbetsgruppen (2017–2019). Den tidigare planen har använts som stöd för utarbetandet av den nya planen med beaktande av THL:s förändrade organisationsstruktur. Den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen 2021–2023 grundar sig på [THL:s organisationsstruktur](#) som trädde i kraft 1.1.2021.

I beredningen av planen har man utnyttjat utvärderingsrapporten för den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen 2018–2019 och rekommendationerna i den. Den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen för 2021–2023 har integrerats starkare i THL:s [strategi och värderingar](#) samt i resultatavtalet mellan social- och hälsovårdsministeriet och THL. En av våra strategiska värderingar är att vara en vägvisare för jämlikhet.

Avdelningarna har bedömt nuläget i sin verksamhet ur köns- och likabehandlingsperspektiv samt skuggområden inom informationsproduktionen. I den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen har avdelningarna fastställt prioriterade tyngdpunkter, mål, konkreta åtgärder och mätbara slutresultat samt ansvarsenhet/-enheter och tidtabell för avdelningens verksamhet och horisontella funktioner.

THL:s arbetsgrupp för jämställdhet och likabehandling följer regelbundet upp och utvärderar hur åtgärderna i planen framskrider. Personalen och ledningen informeras regelbundet om hur verkställandet av planen framskrider och framstegen rapporteras också i THL:s delårsrapporter. Planen ska utvärderas av en utomstående aktör i slutet av 2023.

Planens mål och åtgärder

Vi svarar på behov av information med hög kvalitet och i rätt tid

Vårt mål är att rapporteringen av den information vi producerar ska vara tillgänglig. Detta innebär att den information vi producerar är tillgänglig för alla i alla situationer. Informationen ska till exempel vara i en sådan form att man kan komma åt den även med enbart tangentbord och assisterande teknologi och att de bilder och visuella element som används har beskrivits. För att nå det här målet låter vi göra tillgänglighetsbedömningar av våra webbsidor, och utifrån dessa planerar vi fortsatta åtgärder. Vi utvärderar tillgängligheten systematiskt.

Vi utvidgar vår informationsproduktion till viktiga skuggområden

Vårt mål är att vårt informationsunderlag ska stärkas och utvidgas även till de viktiga områden som vi ännu inte har tillräcklig information om. Vi ökar till exempel forskningsdata om hälsa, välfärd och användning av social- och hälsovårdstjänster bland personer med utländsk bakgrund. Dessutom kartlägger vi nuläget och utvecklingsbehoven inom hälso- och sjukvården vid kvinnofängelser. Vi samlar forskningsdata om hälsa och välfärd hos personer med funktionsvariation i en form som är lätt att utnyttja. Vi publicerar resultat bland annat i serien Tutkimuksesta tiiviisti (Kortfattat om undersökningen) och i Handboken om funktionshinderservice. Tillsammans med våra samarbetspartner och intressentgrupper utarbetar vi också en systematisk plan för insamling, rapportering och finansiering av uppföljningsdata per befolkningsgrupp för fem år i taget, så att tillståndet för olika befolkningsgruppers välfärd, hälsa och funktionsförmåga kan följas upp regelbundet och på ett tillförlitligt sätt.

Vi stärker våra experters kompetens i intersektionell granskning för att de olika befolkningsgrupperna och de korsande skillnaderna mellan dem, och till exempel olika slags familjer och kön bättre ska beaktas i vår informationsproduktion.

Vi upprätthåller situationsbilder och förutspår framtida utmaningar

Vi utvecklar ett system för uppföljning av ojämlikhet i hälsan och ett informationsunderlag om diskriminering. Vi utarbetar ett förslag på indikatorer som kan användas för att följa upp ojämlikheten i hälsan i Finland. Vi bereder också en diskrimineringsindikator som producerar information om diskriminering som olika befolkningsgrupper upplever. Dessutom utvecklar vi vaccinationsprogrammet ur ett könsperspektiv. Vaccinationerna mot human papilloma virus (HPV) utvidgades till att omfatta pojkar hösten 2020.

Vi tydliggör motiv till förändring

Vi främjar jämställdhet och likabehandling genom en aktiv dialog med våra olika intressentgrupper och genom att dra kunskapsbaserade slutsatser som görs tillgängliga för medborgare, yrkesutbildade personer och beslutsfattare. Vi stöder till exempel kommuner och regionala aktörer i främjandet av jämställdhet och likabehandling genom att sprida information och verktyg till dem och främja nätverksbildning mellan aktörerna och delning av god praxis. Jämställdheten mellan klienter inom barnskyddet främjas genom att barnskyddet utvecklas i samarbete med erfarenhetsexperter.

Dessutom stärker vi delaktigheten, jämställdheten och likabehandlingen för personer med funktionsvariation genom att genomföra ett försöksprojekt för personlig budget för personer med funktionsvariation. Målet med projektet är att personer med funktionsvariation flexibelt ska få hjälp och stöd för olika livssituationer och behov på det sätt som passar varje person bäst.

Vi producerar tydliga verksamhetsmodeller och rekommendationer för befolkningen, olika aktörer och beslutsfattare

Vi stöder myndigheter och andra expertorganisationer i främjandet av jämställdhet och likabehandling bland annat genom att erbjuda utbildning samt producera information och rekommendationer för experter. Vi utbildar expertorganisationer inom den privata, offentliga och tredje sektorn om könsmedveten rekryterings-, personal- och verksamhetspraxis som främjar mångfalden. Vi ger också myndigheter som arbetar med fångar utbildning i förebyggande av sexuellt våld i fängelser och hjälp till personer som utsatts för våld.

Dessutom producerar vi forskningsinformation, rekommendationer och handböcker som stöd för myndigheternas och yrkesutbildade personers arbete. Vi upprätthåller till exempel handböcker om service för personer med funktionsvariation och barnskydd, samlar information om kommunernas arbete för att främja jämställdhet och likabehandling samt producerar information om våld som barn, unga och vuxna med funktionsvariation utsätts för.

Vi stöder reformen av den sociala tryggheten och social- och hälsovårdssystemet

Vårt mål är att köns- och likabehandlingsaspekter beaktas i vår utvärderingsverksamhet och i styrningen av genomförandet av social- och hälsovårdsreformen.

Till exempel i programmet Framtidens social- och hälsocentral har vi som mål att specialbehoven hos personer i sårbar ställning beaktas i tjänsterna. När vi utvärderar kvaliteten på social- och hälsovårdstjänsterna granskar vi så heltäckande som möjligt hur väl likabehandlingen förverkligas i

de framtida välfärdsområdena för olika befolkningsgrupper. Vårt mål är också att inkludera stöd för arbetsförmågan i framtidens social- och hälsocentraler.

Vi utvecklar också mentalvårdstjänster, främjar den psykiska hälsan och förebygger självmord. Tillsammans med olika aktörer har vi också grundat det riksomfattande PALOMA-kompetenscentret som främjar psykisk hälsa hos personer med flyktingbakgrund och förbättrar tillgången till mentalvårdstjänster.

Vi främjar en positiv spiral för tillväxt

Vi förebygger våld mot kvinnor genom att genomföra Istanbulkonventionen och programmet för bekämpning av våld mot kvinnor. Vi lägger till delar av hedersrelaterat våld och digitalt våld och ingripande i dessa i webbutbildningen för yrkesutbildade personer som möter klienter som upplevt våld i nära relationer i sitt arbete. Vi ordnar också utbildning om hedersrelaterat våld och digitalt våld för MARAK-arbetsgrupper som hjälper offer för våld i parrelationer. MARAK-arbetsgrupperna för samman myndigheter och organisationer som arbetar inom området samt koordinerar stödet till offer för våld i parrelationer.

Vi ger regionerna och kommunerna anvisningar om koordineringsstrukturer för förebyggande av våld i nära relationer och om organisering av verksamhet mot våld i nära relationer. Vi publicerar dessutom statistikrapporten om våld i nära relationer 2021, som samlar ihop statistik och forskningsdata om bland annat antalet rapporter om våld i nära relationer, förekomsten och antalet klienter inom specialtjänster för offer. Vi utvecklar skyddshemstjänsterna och Nollinjen som staten ansvarar för.

Förverkligande av värdet som vägvisare för jämlikhet

Vårt mål är att vara en vägvisare för jämlikhet. Detta innebär en mer jämlik, genusmedveten och tillgänglig kommunikation samt främjande av likabehandling i våra evenemang och tjänster. Vi ordnar till exempel utbildning för våra experter om mer jämlik kommunikation och tar i bruk metoder för genusmedveten kommunikation, såsom könsneutrala beteckningar. Vi tar i bruk principerna för tryggare platser som gäller alla externa och interna evenemang inom THL.

Vi förebygger och minskar ojämlikhet och stigma bland personer som använder alkohol och droger och spelar penningspel genom att sammanställa och sprida en lista över bra begrepp. Dessutom sammanställer vi tillgängliga språkversioner av webbsidorna om bekämpning av smittspridning.

Vårt mål är att stärka personalens kunskaper om jämställdhet och likabehandling genom att uppmuntra personalen att genomföra grunderna för jämställdhets- och likabehandlingsutbildningen i eOppiva. Vi siktar på att minst 80 procent av vår personal ska ha genomgått utbildningen före utgången av 2023.